

**Pozytywizm prawniczy
i szkoła prawa natury
- tradycje sporu
i jego współczesne implikacje**

Pod redakcją

Przemysława Kaczmarka i Łukasza Machaja

Pozytywizm prawniczy
i szkoła prawa natury
- tradycje sporu i jego współczesne implikacje

Pod redakcją
Przemysława Kaczmarka i Łukasza Machaja

**Pozytywizm prawniczy
i szkoła prawa natury
- tradycje sporu i jego współczesne implikacje**

Pod redakcją
Przemysława Kaczmarka i Łukasza Machaja

Wrocław 2010

Prace Naukowe

Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego

Seria *E-Monografie* nr 5

Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa

Wrocław 2010

Komitety Redakcyjny :

prof. dr hab. Leonard Górnicki

dr Anna Trzmielak-Stanisławska

mgr Bożena Górna

Redaktor techniczny:

Justyna Grosel

Recenzenci:

prof. dr hab. Dariusz Szpoper, Uniwersytet Gdański

prof. dr hab. Krzysztof Motyka, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

© Copyright by Przemysław Kaczmarek, Łukasz Machaj

ISBN 978-83-61370-28-4

| SPIS TREŚCI

Wstęp	7
Marek Maciejewski „Odniesienia między prawem naturalnym i prawem stanowionym w wybranych doktrynach filozoficznych, politycznych i prawnych”	9
Adam Sulikowski „Opresywność pozytywizmu prawnego i jej postmodernistyczna krytyka”	28
Mirosław Sadowski „Personalizm chrześcijański Jacques’a Maritain’a jako fundament koncepcji godności człowieka”	36
Radosław Wojtyszyn „Prawo natury a egalitaryzm w ujęciu Murray’a Newtona Rothbarda”	44
Piotr Szymaniec „Koncepcja praw naturalnych Davida Hume’a”	52
Klaudyna Białas-Zielińska „Koncepcje pozytywizmu prawniczego i iusnaturalizmu w ujęciu Gustawa Radbrucha”	65
Jacek Srokosz „Koncepcje prawa Władysława Leopolda Jaworskiego”	74
Paweł Fiktus „Prawo w doktrynie solidaryzmu na przykładzie myśli prawnej Leopolda Caro”	81
Radosław Antonów „Prawo antypaństwa. Zarys problemu wraz z przykładami”	87
Łukasz Machaj „Nadzór Sądu Najwyższego USA nad ustawodawstwem dotyczącym gospodarki i wolności słowa-perspektywa teoretyczno-prawna”	99
Jagoda Szpak „Wpływ prawa natury i prawa pozytywnego na <i>common law</i> i <i>civil law</i> ”	110
Joanna Helios, Wioletta Jedlecka „Legitymizacja pozytywistyczna czy prawnaturalna prawa europejskiego? Szkic problemu”	120
Michał Stępień „Pozytywny niepozytywizm prawa międzynarodowego publicznego”	139

| WSTĘP

Pozytywizm prawniczy oraz szkoła prawa naturalnego, w klasycznym ujęciu, to dwie radykalnie odmienne koncepcje pojmowania prawa. Spory między ich rzecznikami dotyczą właściwie wszystkich płaszczyzn refleksji teoretycznoprawnej, począwszy od ontycznej, poprzez aksjologiczną, do epistemicznej. O ile można oczywiście wysunąć dzisiaj szereg argumentów przemawiających za tezą o przynajmniej częściowej dezaktualizacji przedmiotowej dyskusji, o tyle bez wątplenia perspektywa pozytywistyczna i iusnaturalistyczna pozostają w dalszym ciągu obecne w dyskursie filozoficzno-prawnym a same paradygmaty są wciąż przedmiotem żywej refleksji metateoretycznej. Celem niniejszego opracowania jest prezentacja wybranych wątków wspomnianej debaty, tak w jej aspekcie historycznym, jak i w kontekście współczesnym. Ów aspekt historyczny widoczny jest szczególnie w artykule wprowadzającym - autorstwa Marka Maciejewskiego, który przedstawia problematykę relacji pomiędzy prawem stanowionym a naturalnym w wybranych doktrynach filozoficznych, politycznych i prawnych (poczynając od starożytności, a kończąc na oświeceniu) oraz w artykule Piotra Szymańca dotyczącym idei praw naturalnych w koncepcji Davida Hume'a. Większość tekstów porusza jednak rzeczoną tematykę w kontekście bardziej współczesnym (tj. co najmniej dwudziestowiecznym). Znaczna część prezentuje koncepcje filozoficzno-prawne sformułowane przez konkretnych myślicieli. I tak Mirosław Sadowski omawia doktrynę personalizmu chrześcijańskiego Jacquesa Maritaina (stanowiącą jeden z aksjologicznych fundamentów koncepcji godności człowieka), Radosław Wojtyszyn zastanawia się nad zagadnieniami równości oraz hierarchii w iusnaturalistycznej teorii Murraya Newtona Rothbarda, Klaudyna Białas-Zielińska analizuje ewolucję poglądów Gustawa Radbrucha, Jacek Srokosz pisze o pojmowaniu prawa przez Władysława Leopolda Jaworskiego a Paweł Fiktus podejmuje rozważania nad doktryną solidaryzmu prawnego (na przykładzie myśli Leopolda Caro). Na szczególną uwagę zdaje się zasługiwać artykuł Adama Sulikowskiego, relacjonujący postmodernistyczną krytykę pozytywizmu prawnego. W tomie zamieszczono też trzy teksty, które czynią przedmiotem swoich dociekań zagadnienia o charakterze nieco bardziej praktycznym. W pierwszym z nich Radosław Antonów przedstawia problem tzw. „prawa antypaństwa”, koncentrując się głównie na porządkach normatywnych stanowiących podstawę funkcjonowania organizacji przestępczych; w drugim Łukasz Machaj zastanawia się nad orzecnictwem konstytucyjnym Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych w aspekcie występowania w nim pierwiastków pozytywistycznych bądź iusnaturalistycznych; w trzecim Jagoda Szpak odnosi się do wpływu prawa natury i prawa pozytywnego

na kształt common law i civil law. Dwa ostatnie teksty dotyczą natomiast płaszczyzny prawnomiędzynarodowej: Joanna Helios i Wioletta Jedlecka rozważają kwestię legitymizacji teoretycznoprawnej prawa europejskiego a Michał Stępień analizuje „pozytywny niepozytywizm” publicznego prawa międzynarodowego. Jako redaktorzy niniejszego opracowania pozwalamy sobie wyrazić nadzieję, iż zamieszczone w nim artykuły będą użyteczne poznawczo (a także po prostu interesujące...) zarówno dla badaczy specjalizujących się w dziedzinie, szeroko rozumianej, teorii prawa, jak i dla studentów nauk prawnych i społecznych czy wreszcie dla wszystkich osób uświadamiających sobie znaczenie pogłębionej humanistycznej refleksji nad prawem w dzisiejszej normatywnej rzeczywistości.

Przemysław Kaczmarek
Łukasz Machaj